

บทที่ 1

บทนำ

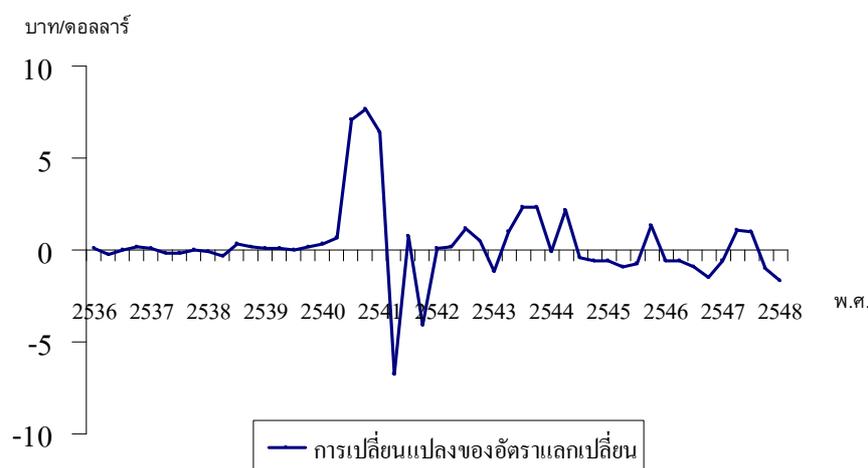
ความสำคัญของปัญหา

การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศในแต่ละประเทศ เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศบรรลุจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจในระดับมหภาคที่ประเทศนั้นๆกำหนดไว้ และจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจที่สำคัญแบ่งเป็น 4 ข้อหลัก ได้แก่ 1) การมีเสถียรภาพของระดับราคาสินค้า (Price Stability) 2) การมีการจ้างงานเต็มที่ (Full Employment) 3) การมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ (Economic Growth Stability) 4) การมีความสมดุลในดุลชำระเงิน (Equilibrium in the Balance of Payment) ซึ่งในส่วนการกำหนดจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ จะมีความแตกต่างกันขึ้นนโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาลในประเทศนั้นๆ

สำหรับนโยบายการเงินของประเทศไทยก็เช่นกัน การกำหนดเป้าหมายสูงสุด (Ultimate target) ของการดำเนินนโยบายจะมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจ โดยเป้าหมายสูงสุดของนโยบายการเงินไทย คือ การสร้างเสถียรภาพของระดับราคาให้กับระบบเศรษฐกิจเป็นสำคัญ แต่จากการที่ให้ความสำคัญกับการสร้างเสถียรภาพทางด้านราคานี้ สิ่งที่ต้องพิจารณาอีกประการหนึ่งคือ ความขัดแย้งระหว่างจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจที่ประเทศกำหนดไว้กับจุดมุ่งหมายทางเศรษฐกิจอื่นๆ ซึ่งประเด็นที่ให้ความสนใจคือ ความขัดแย้งระหว่างการมีเสถียรภาพในระดับราคาสินค้ากับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อาจก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ หรือการมีเสถียรภาพของระดับราคา ก็อาจจะต้องยอมให้มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทางเศรษฐกิจที่ต่ำลงเช่นกัน (รัตนาน: 2544) ดังนั้น การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) ภายใต้เป้าหมายสูงสุด คือการสร้างเสถียรภาพของระดับราคาจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

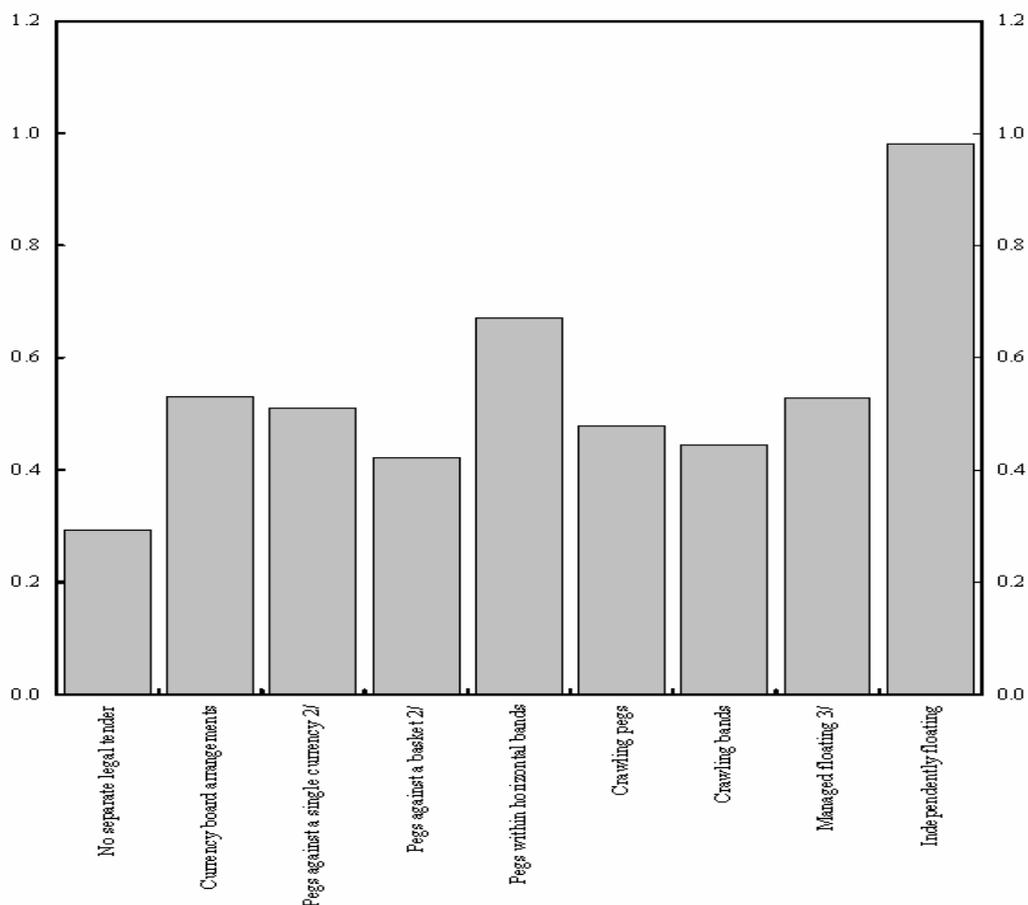
ในการดำเนินนโยบายการเงินธนาคารแห่งประเทศไทยอาจเลือกใช้เป้าหมายขั้นกลาง (Intermediate targets) โดยหวังว่าเมื่อสามารถดำเนินนโยบายการเงินบรรลุเป้าหมายขั้นกลางแล้ว จะส่งผลต่อเนื่องให้เศรษฐกิจบรรลุเป้าหมายขั้นสูงสุดต่อไป ในช่วงก่อนเกิดวิกฤตปี 2540 การดำเนินนโยบายการเงินใช้อัตราแลกเปลี่ยนเป็นเป้าหมายขั้นกลางโดยเชื่อว่า อัตราแลกเปลี่ยนที่อยู่

ในระดับที่เหมาะสมและมีเสถียรภาพ จะช่วยให้ระดับราคาในประเทศมีเสถียรภาพ และจากการใช้อัตราแลกเปลี่ยนเป็นเป้าหมายชั้นกลางทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ยอมปล่อยให้อัตราแลกเปลี่ยนออกจากช่วงที่กำหนด ดังนั้นในกรณีนี้ทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีการแทรกแซงตลาดเงินตราต่างประเทศตลอดเวลา จนกระทั่งธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศลอยตัวค่าเงินบาท ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2540 มีการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวภายใต้การจัดการ (Managed Float) จากการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนแล้วนั้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนมากยิ่งขึ้นกว่าในช่วงที่ใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ปี พ.ศ. 2536- 2548
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2548)

ปัญหาที่ตามมาหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยน คือปัญหาในเรื่องความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน และจากการศึกษาของ Canales-Kriljenko and Habermeier (2004) ได้ศึกษาระดับความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนในรูปแบบต่างๆ ผลการศึกษา พบว่าความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเกิดขึ้นกับทุกรูปแบบของอัตราแลกเปลี่ยน โดยระดับความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนจะเพิ่มขึ้นตามการเคลื่อนไหวโดยเสรีของอัตราแลกเปลี่ยน กล่าวคือ หากรูปแบบของอัตราแลกเปลี่ยนเคลื่อนไหวได้โดยเสรี ทำให้ระดับความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนสูงกว่ารูปแบบอัตราแลกเปลี่ยนที่ถูกควบคุมไว้โดยธนาคารกลาง (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 ระดับความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนรายวันของรูปแบบอัตราแลกเปลี่ยนที่แตกต่างกัน ในปี 2544 (%)

ที่มา: Survey of Foreign Exchange Market Organization, and IMF, 2001

Annual Report on Exchange Arrangements and Exchange Restrictions (AREAER).

จากภาพที่ 2 เห็นได้อย่างชัดเจนว่าระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัว อัตราแลกเปลี่ยนจะมีความผันผวนมากที่สุด และจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้น จะส่งผลกระทบต่อ การค้าการลงทุน ในที่สุดแล้วจะกระทบต่อเสถียรภาพของระดับราคา (ธรรมรักษ์: 2547) แต่ในส่วน ของผลกระทบของความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจยังไม่มี ความชัดเจนโดยจากการศึกษาเชิงประจักษ์พบว่า สามารถแบ่งผลกระทบได้เป็น 2 กลุ่มคือ

กลุ่มแรก เป็นกลุ่มที่สรุปว่าความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนมีผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในประเทศโปแลนด์และ สโลวาเกีย ซึ่งพบได้จากงานของ Mills and Pentecost (2001) และ ประเทศ เกาหลีใต้ ซึ่งพบได้จาก Kim (2001)

กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่สรุปว่าความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนไม่มีผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ประเทศชเวก, ประเทศฮังการี, ประเทศสหรัฐ และประเทศอังกฤษ พบได้ จากผลงานของ Mills and Pentecost (2001)

จากผลการศึกษาเชิงประจักษ์ แสดงให้เห็นถึงข้อสรุปที่ขัดแย้งกันดังกล่าว ทำให้นำไปสู่ ประเด็นที่ต้องการศึกษาผลกระทบของความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจ โดยใช้ระดับผลผลิตที่แท้จริงเป็นตัวแทนในการศึกษา เพื่อทดสอบหาข้อสรุป เกี่ยวกับผลกระทบของความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนต่อระดับผลผลิตให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้ง ทิศทางและขนาดของผลกระทบของความผันผวนที่มีต่อระดับผลผลิต และนอกจากนี้มีการศึกษา บทบาทของอัตราแลกเปลี่ยนในฐานะที่เป็น Absorbing Shock ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงความผันผวน ของอัตราแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้น ได้รับอิทธิพลมาจากอัตราแลกเปลี่ยนเอง หรือเกิดจากอิทธิพลของตัว แปรพื้นฐานทางเศรษฐกิจอื่น ๆ นอกจากตัวอัตราแลกเปลี่ยนเอง ทั้งนี้เมื่อทราบถึงที่มาของความผัน ผวนของอัตราแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการออกมาตรการ แก้ไขปัญหาความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาบทบาทของอัตราแลกเปลี่ยนในฐานะที่เป็น Absorbing Shock
2. ผลกระทบของความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงต่อระดับผลผลิตที่แท้จริง ของประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากผลการศึกษาครั้งนี้จะช่วยทำให้ทราบถึงที่มาของความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ในประเทศไทยหลังจากใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบลอยตัวแบบมีการจัดการ และช่วยให้ทราบ ถึงผลกระทบจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงที่มีต่อระดับผลผลิตของประเทศไทย โดยจากผลการศึกษาจะแสดงถึงผลกระทบจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนที่จะส่งผลต่อ ระดับผลผลิตในขนาดและทิศทางใด ซึ่งจะเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ให้กับผู้กำหนดนโยบายใน

การดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่จะส่งผลต่ออัตราแลกเปลี่ยนและระดับผลผลิตให้มีความผันผวนน้อยที่สุด

ขอบเขตของการวิจัย

ทำการศึกษาถึงผลกระทบของความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงต่อระดับผลผลิตในประเทศไทย ภายใต้แบบจำลองเศรษฐกิจแบบเปิด ของ Bjornland (2004) ซึ่งพัฒนาแบบจำลองของ Blanchard and Quah (1989) ทั้งนี้ได้ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับระดับผลผลิต โดยตัวแทนในการศึกษาใช้ มูลค่าผลผลิตถ่วงน้ำหนักภายในประเทศที่แท้จริง (Real GDP) เป็นตัวแทนในการศึกษา นอกจากนี้ยังศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวแปรเศรษฐกิจอื่นๆ ได้แก่ ค่าจ้างที่แท้จริง, อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง, อัตราการว่างงาน ในการศึกษารั้งนี้จะใช้ข้อมูลอนุกรมรายเดือน ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2543 จนกระทั่งถึงปี พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยใช้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวภายใต้การจัดการ และสำหรับเหตุผลที่เลือกช่วงเวลาเริ่มต้นในปี 2543 เนื่องจากต้องการจะจำกัดอิทธิพลของความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนที่รุนแรงในช่วงแรกที่มีการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยน

นิยามศัพท์

อัตราแลกเปลี่ยน หมายถึง อัตราแลกเปลี่ยนทันที (Spot Rate) ในรูปของเงินในประเทศต่อเงินสกุลต่างประเทศ 1 หน่วย อัตราแลกเปลี่ยนสูงขึ้น หมายถึงค่าเงินเสื่อมลง (Depreciation)

ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Fundamental Variables) หมายถึง ดัชนีวัดสภาพเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เช่น อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย ปริมาณเงิน ฯลฯ เป็นต้น

อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (Real Exchange Rate) หมายถึง การปรับค่าอัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นตัวเงิน (Nominal Exchange Rate) ให้อยู่ในรูปความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่พิจารณา

$$q = s \frac{p}{p^*}$$

โดยกำหนดให้

q คือ อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (Real Exchange Rate)

s คือ อัตราแลกเปลี่ยนในนาม (Nominal Exchange Rate)

p, p^* คือ ดัชนีราคาภายในประเทศและราคาต่างประเทศตามลำดับ

การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Shock) คือ เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นกับตัวแปรที่ต้องการศึกษา โดยที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน ทั้งนี้อาจจะส่งผลกระทบในทางบวกหรือลบกับตัวแปรที่ต้องการศึกษา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ พิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของ 4 ตัวแปรอันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของผลิตภาพการผลิต (Productivity Shock) การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของอุปสงค์ที่แท้จริง (Real Demand Shock) การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของอุปทานของแรงงาน (Labour Supply Shock) และ การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของปริมาณเงินที่แท้จริง (Monetary Shock)

บทบาทของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงในฐานะที่เป็น Absorbing Shock (Real Exchange Rate as Absorbing Shock) หมายถึง ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของตัวแปรพื้นฐานทางเศรษฐกิจอื่นๆ นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของตัวเอง โดยแนวทางการศึกษาเป็นไปตามแนวทางศึกษาของ Thomas (1997), Funk (2000), Aritis (2002), Bjorland (2004)